

УДК 373.2.035:159.943.7

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.3>

Юлія СМОЛЯНКО

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної та початкової освіти, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна, 14000

ORCID: 0000-0001-7058-8207

Оксана ІГНАТЕНКО

вихователь ЗДО № 2 м. Чернігова, студентка магістратури факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна, 14000

ORCID: 0000-0001-9836-8433

Бібліографічний опис статті: Смолянко, Ю., Ігнатенко, А. (2021). Розвиток soft skills у дітей старшого дошкільного віку. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 15–21. doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.3>

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті обґрунтовано необхідність висвітлення педагогічних умов розвитку soft skills командної праці дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. Розглянуто актуальність та необхідність розвитку soft skills командної праці дітей старшого дошкільного віку, проаналізовано сучасні наукові праці із проблеми дослідження.

З'ясовано, що важливими педагогічними умовами сформованості soft skills до командної праці дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти є: забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками освітнього процесу (дитина – дитина, дитина – дорослий, дитина – група дітей); створення емоційно збагаченого, розвивального освітнього середовища, спрямованого на розвиток у старших дошкільників співдружності та спільної діяльності у колективі; впровадження відповідного методичного забезпечення щодо розвитку soft skills (командної праці-кооперації) у дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. З метою розвитку гнучких навичок у дітей дошкільного віку в освітньому процесі ЗДО вважаємо за необхідне використовувати метод тимбілдінгу (командотворення).

Актуальністю зазначеної проблеми зумовлено вибір теми кваліфікаційної (магістерської) роботи «Розвиток soft skills дітей старшого дошкільного віку». Вищезазначені теоретичні положення стали вихідними позиціями констатувального та формувального етапів експериментального дослідження щодо формування soft skills дітей старшого дошкільного віку.

З метою з'ясування стану сформованості soft skills до командної праці дітей старшого дошкільного віку у дітей старшого дошкільного віку та отримання даних для створення методики формувального етапу експерименту проведено констатувальний експеримент. Зважаючи на означене, методика констатувального етапу дослідження включала такі напрями, як: робота з батьками дітей старшого дошкільного віку, робота із фахівцями дошкільної освіти та робота з дітьми старшого дошкільного віку.

Ключові слова: старший дошкільний вік, м'які навички, кооперація, командна праця, педагогічні умови розвитку soft skills командної праці дітей старшого дошкільного віку

Yuliia SMOLIANKO

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Preschool and Primary Education, T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium", Hetman Polubotko str., 53, Chernihiv, Ukraine, 14000

ORCID: 0000-0001-7058-8207

Oksana IHNATENKO

Teacher of Chernihiv Preschool Institution № 2, Master Student of the Faculty of Preschool, Primary Education and Arts, T. H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium", Hetman Polubotko str., 53, Chernihiv, Ukraine, 14000

ORCID: 0000-0001-9836-8433

To cite this article: Smolianko, Yu., Ihnatenko, O. (2021). Rozvytok soft skills u ditei starshoho doshkilnoho viku [Development of senior preschool children's soft skills]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 15–21. doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.3>

DEVELOPMENT OF SENIOR PRESCHOOL CHILDREN'S SOFT SKILLS

The article substantiates the need to highlight the pedagogical conditions for the development of soft skills of the senior preschool children's teamwork at a preschool institution. The relevance and necessity of the development of soft skills of the senior preschool children's teamwork are considered, modern scientific works on a research problem are analyzed.

It was found that important pedagogical conditions for the formation of soft skills of the senior preschool children's teamwork at a preschool institution are: providing subject-subject interaction between participants in the educational process (child – child, child – adult, child – group of children); creation of emotionally enriched, developmental educational environment aimed at the development of senior preschoolers to the fellowship and co-operation in a team; introduction of appropriate methodological support for the development of senior preschool children's soft skills (team work-cooperation) at a preschool institution.

To develop preschool children's flexible skills in the educational process of the preschool institution, we consider the method of team building to be used.

The relevance of this issue determined the choice of the topic of the qualification (master's) work "Development of senior preschool children's soft skills". The issues mentioned above became the starting point of the ascertaining and formative stages of experimental research on preschool children's soft skills formation.

To determine the state of formation of soft skills of the senior preschool children's teamwork at a preschool institution and to obtain data to create a methodology for the formative stage of the experiment, a confirmatory experiment was conducted. According to the mentioned above, the methodology of the ascertaining stage of the study included the following areas: work with parents of the senior preschool children, work with specialists of preschool education and work with senior preschool children.

Key words: senior preschool age, soft skills, cooperation, teamwork, pedagogical conditions for the development of soft skills of the senior preschool children's teamwork.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі вектор розвитку ринку праці орієнтується на навички міжособистісного спілкування (interpersonal skills), особистісний потенціал (personal qualities), навички побудови кар'єри (career attributes) тощо. Усе це спонукає до розвитку нових тенденцій в освіті, створення сучасних освітніх технологій та пошуку сучасних альтернативних освітніх програм. При цьому роль фахівця дошкільної освіти залишається головною, адже він сприяє формуванню в дітей дошкільного віку «навичок (soft skills) XXI століття».

База soft skills формується ще в ранньому дитинстві та розвивається протягом усього життя. Тому особливо важливо вибудувати міцний фундамент для soft skills у дітей старшого дошкільного віку. Розвиток м'яких навичок із раннього віку – це формування основи для подальшого самовдосконалення дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Доцільність звернення до вибраної проблеми підтверджується низкою нормативних документів: Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту»,

«Про вищу освіту», «Про охорону дитинства»; Концепцією «Нова українська школа», Базовим компонентом дошкільної освіти (2021), Програмою освітнього альянсу «Партнерство з навчання у XXI столітті» (2021 р.), наказом Міністерства освіти й науки України щодо проєкту СЕНН (або SEE Learning), чинними програмами розвитку дітей «Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років», «Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля», «Я у світі», наказом про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організаційно-педагогічні умови формування в учнів м'яких навичок шляхом соціально-емоційного та етичного навчання» (18.11.2019 р.) тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). **Мета статті** – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність педагогічних умов розвитку soft skills до командної праці дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вважаємо за доцільне в освітньому процесі в закладах дошкільної освіти м. Чернігова значну увагу зосередити на дослідженні рівня розвитку soft skills

командної праці у дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідженням проблем «гнучких навичок» (soft skills) займалися Н. Гавриш, К. Крутій, О. Барінова, Е. Гайдученко, А. Марушев, В. Давидова, В. Жадько, А. Чуркіна, Д. Іванов, І. Канардов, І. Клюковська, Н. Мірошніченко, М. Новиков, А. Чошанов, Л. Чуланова, Є. Павлова, Ю. Портланд, О. Сосницька та інші.

Нині світ змінюється, прискорюється й соціально-економічний розвиток суспільства. Щоб сучасному фахівцю дошкільної освіти встигати за всіма новітніми змінами, необхідно постійно розвивати себе. Це необхідно для того, щоб успішно досягати поставлених цілей, грамотно використовувати навички, знання і здібності в професійній діяльності та бути конкурентоспроможним фахівцем.

У 90-і рр. ХХ століття починає вживатися поняття «soft skills» у наукових працях. Одними з перших до нього звертаються американські та німецькі фахівці в галузі управління, пізніше воно з'являється у працях вітчизняних і зарубіжних представників бізнесу і освіти (Mitchell, 2021).

Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що «м'які» (soft skills) навички пов'язані з «жорсткими» навичками (hard skills), що забезпечують виконання професійних дій. При цьому «жорсткі» навички гарантують тільки 15% успіху, тоді як інші 85% залежать від «м'яких» навичок. На відміну від «жорстких» навичок, які можна сформулювати та розвивати згодом, «м'які» навички складніше сформулювати (Robles, 2012).

У науково-педагогічній літературі поняття «soft skills» прирівнюють до таких термінів, як «people skills» (навички спілкування з людьми), «key skills» (основні навички), «skills for social progress» (навички для соціального розвитку), «life skills» (життєві навички), «non-employability skills» (навички для працевлаштування), «professional skills» (непрофесійні навички). Поняття «м'які навички» прийнято розглядати в доповненні до технічних, «жорстких» навичок (hard, technical skills), тобто професійних навичок, що забезпечують виконання фахових завдань (Arkansas Department of Education, 2007).

Програма освітнього альянсу «Партнерство з навчання у ХХІ столітті» досліджувала формулу Чотирьох «К»: креативність, критичне мислення, кооперація (командна робота) та комунікативні навички. Саме ці знання та вміння будуть необхідними в майбутньому. Зосередимо увагу на нашому дослідженні, а саме розвитку у дітей старшого дошкільного віку здатності до кооперації (командної роботи).

Необхідно зазначити, що командна праця (кооперація) серед дітей старшого дошкільного віку складається з таких елементів, як:

- 1) міжособистісна комунікація,
- 2) здатність вирішувати конфлікти,
- 3) управлінські здібності (Prohrama osvitnoho aliansu «Partnerstvo z navchannia u XXI stolitti», 2021).

Здатність дитини старшого дошкільного віку до командної роботи залежить від її особистого бажання та можливості зважати на думку інших людей, координувати ідеї багатьох осіб, вирішувати проблеми в команді, знаходити консенсус та йти на компроміс. Недостатньо просто розділити дітей на групи й очікувати від них результатів (Prohrama osvitnoho aliansu «Partnerstvo z navchannia u XXI stolitti», 2021).

З метою розвитку гнучких навичок у дітей дошкільного віку в освітньому процесі ЗДО вважаємо за необхідне використовувати метод тимбілдингу (командотворення) Тимбілдинг, або командотворення (англ. Team building – побудова команди) – система створення та підвищення ефективності роботи команди, що стала активно впроваджуватися в практику менеджменту в 60–70-ті роки ХХ століття. Нині тимбілдинг є однією з перспективних моделей, що забезпечують повноцінний розвиток команди. Побудова дитячої команди спрямована на створення груп, що спільно несуть відповідальність за результати своєї роботи та на рівних засадах здійснюють розподіл праці в команді (What is team building?, 2021).

Основою системи впровадження командного менеджменту є, безперечно, формування й розвиток навичок командної роботи (team skills). Складниками процесу командотворення вважаються такі навички:

- основи гармонізації спільної мети з особистими цілями;
- прийняття відповідальності дітей за результат команди;

– ситуаційне лідерство (лідерство під завдання) й гнучка зміна стилю відповідно до особливостей завдання;

– конструктивна взаємодія та самоврядування;

– прийняття дошкільниками єдиного командного рішення й узгодження його з членами команди (What is team building?, 2021).

Необхідно зазначити, що формування командного духу (в англійській літературі – team spirit) – це сукупність психологічних феноменів, що характеризують неформальне ставлення дитини (людини) до ровесників групи (колеги, організації) тощо. Тобто розвиток командного духу – це комплекс заходів, що спрямовані на (What is team building?, 2021):

– посилення почуття згуртованості серед дошкільників, формування стійкого відчуття «ми»;

– розвиток довіри між дітьми, розуміння та прийняття індивідуальних особливостей одне одного;

– створення мотивації на спільну діяльність;

– створення досвіду вискоелективних спільних дій;

– підвищення неформального авторитету дітей-лідерів тощо (What is team building?, 2021).

Здійснюючи механічні дії з підбору, оптимізації структури команди та функціонально-рольового розподілу (формування команди), доцільно зважати на:

– ефективне використання сильних сторін складу команди;

– правильний, доцільний розподіл ролей у команді дошкільників для оптимального досягнення результатів;

– створення сприятливого розвивального середовища у процесі формування проєктних команд;

– налагодження відносин у колективі (What is team building?, 2021).

Що включає в себе поняття «командотворення»? Це внутрішньоклективний процес, що спрямований на підвищення згуртованості дитячого колективу на основі загальних цінностей та уявлень. Виділимо цілі командотворення:

– формування навичок успішної взаємодії членів команди в різних ситуаціях;

– підвищення рівня особистої відповідальності за результат;

– перехід зі стану конкуренції до співпраці;

– підвищення рівня довіри й турботи між членами команди;

– переведення уваги учасника із себе на команду;

– підвищення командного духу, отримання заряду позитивного настрою;

– просування команди на лідируючі позиції турніру (What is team building?, 2021).

Особливе місце щодо розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку відводиться педагогічним умовам. Із огляду на важливість вирішення зазначеної проблеми в сучасному науково-педагогічному просторі вважаємо за доцільне визначити та обґрунтувати педагогічні умови розвитку soft skills у дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Досягненню високого рівня розвитку soft skills командної праці у дітей старшого дошкільного віку, на нашу думку, може сприяти здійснення, розроблення та реалізація педагогічних умов, що складаються із сукупності взаємопов'язаних між собою компонентів, та розроблення шляхів їх формування й удосконалення в умовах закладу дошкільної освіти.

Обґрунтуємо вибір визначених нами педагогічних умов:

– забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між учасниками освітнього процесу (дитина – дитина, дитина – дорослий, дитина – група дітей);

– створення емоційно-збагаченого, розвивального освітнього середовища, спрямованого на розвиток у старших дошкільників співдружності та спільної діяльності у колективі;

– впровадження відповідного методичного забезпечення щодо розвитку soft skills (командної праці-кооперації) у дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Важливим засобом формування у старших дошкільників початків колективістських взаємин є організація спільної діяльності. Важливо зазначити, що залучення дитини до спільної діяльності разом із ровесниками допомагає їй відчутти й зрозуміти необхідність виконання загальноприйнятих норм та правил взаємодії, формує вміння підпорядковувати свої

особисті цілі й наміри груповим заради успіху загальної справи.

Погоджуємося з думкою про те, що правильно організована спільна діяльність дітей сприяє тому, що вони поступово навчаються поважати товаришів, розуміти їхні бажання, інтереси, вболівати не лише за свою частку праці, а й за роботу своїх товаришів та її кінцевий результат. У процесі виконання колективних або групових завдань у дитини часто виникає потреба поділитися з товаришем власним досвідом, умінням, задумом.

Спільні переживання радощів, успіху або смутку з приводу тимчасових невдач зближують дітей, згуртовують їх навколо єдиної мети. Емоційне піднесення сприяє розвиткові дружніх взаємин не лише в колективній діяльності, а й у повсякденному спілкуванні, вихованню дружніх відносин. Проте було б неправильно вважати, що залучення дітей до спільної діяльності саме по собі забезпечує виникнення позитивних взаємин між ними, формування у них колективістських почуттів (Spetsyfika formuvannia vzaiemyn mizh ditmy doshkilnoho viku, 2021).

Командна праця (кооперація) повинна бути задіяна у всіх видах діяльності дітей: у праці, грі, на заняттях, у ігрових куточках, куточках живої природи тощо. Формування вміння дітей домовлятися про спільну діяльність повинно проходити під безпосереднім керівництвом вихователя ЗДО: розподіляти обов'язки, погоджувати задум, приходити до згоди, у коректній формі виражати ровеснику свої претензії або зауваження тощо.

Приступивши до виконання спільного завдання, діти виявляють невміння користуватися спільним матеріалом, де кожний намагається привласнити якомога більше собі незалежно від реальної потреби в ньому. Усе це призводить до конфліктів, які уладнуються лише завдяки втручанню дорослого. Під час виконання спільного завдання в багатьох дітей досить чітко виявляється індивідуалістична спрямованість на досягнення успіху лише у власній частині роботи. Результат партнера часто зовсім не цікавить дитину, а іноді навіть породжує і ревниве ставлення до успіху іншого.

Безумовно, коли вихователі ЗДО не приділяють належної уваги виховному аспекту спільної діяльності, у взаєминах із ровесниками діти

користуються тими способами спілкування, які вже склалися раніше. Для одних спільна діяльність справді стає джерелом переживань за успіх спільної справи і створює об'єктивні умови для згуртування всіх її учасників, а для інших вона є лише засобом виявлення особистих інтересів і пов'язаного з цим задоволення від успішного виконання своєї частини роботи.

Можемо виділити основні складові частини спільної діяльності, що породжує між учасниками різні типи взаємин залежно від того, наскільки правильно її організовує вихователь групи дітей старшого дошкільного віку, а саме:

- взаємини дружньої взаємодопомоги, бажання допомогти товаришеві, якщо в цьому є потреба;

- взаємини партнерства, які характеризуються формальним співробітництвом, що ґрунтується на розподілі праці та додержанні законів рівності для досягнення спільної мети;

- взаємини колективної праці, для яких характерне вболівання кожного учасника за успіх власної частини роботи за відсутності будь-якої турботи про спільний успіх (Spetsyfika formuvannia vzaiemyn mizh ditmy doshkilnoho viku, 2021).

У зв'язку з вищевказаним розроблено експериментальну методику щодо здатності до колективної праці дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти. Її метою є формування у дітей старшого дошкільного віку вміння взаємодіяти із соціумом, колективом ровесників, взаємин дружньої взаємодопомоги, позитивного емоційного ставлення до інших, згуртованості. Тобто у процесі колективної діяльності у дітей будуть формуватися навички 4К: креативність, критичне мислення, комунікація та командна праця.

Вивчаючи дитячі взаємини, насамперед вважали за необхідне визначити характерні спільні ігри дітей та рівні ігрової діяльності і відповідальності їм дитячих взаємин. Саме ігрова діяльність сприятиме формуванню дитячого колективу, розвитку позитивних взаємин у ньому, закладенню початків суспільної спрямованості особистості вже на етапі дошкільного дитинства (під суспільною спрямованістю особистості розуміють домінування колективістичних проявів у поведінці людини).

Гра привчає дитину рахуватися з іншими (вона неможлива, якщо діти не вміють погодити

свої дії), розвиває моральні почуття. Ігрові переживання залишають глибокий слід у свідомості дитини, сприяють розвитку добрих почуттів, підвищують рівень її морального розвитку.

Вбачаємо доцільним використання інтерактивних технологій для старших дошкільників («Дебати», «Мікрофон» та інші у вигляді ігор). А також застосування методики ECERS з оцінювання дошкільного освітнього середовища, описаної у форматі шкали, що сприятиме удосконаленню розвивального середовища відповідно до міжнародних стандартів.

Колективна форма праці впливає на процес становлення доброзичливих відносин між дітьми старшого дошкільного віку. Під впливом правильно здійсненого педагогічного керівництва вони переростають у дружні взаємини, для яких характерні взаємодопомога, симпатія та врахування колективної думки. Це сприятиме появі позитивних емоцій у дітей, таких як радість руху, задоволення від власної спритності, захоплення своїми досягненнями та успіхами своїх товаришів.

Вважаємо, що впровадження відповідного методичного забезпечення щодо розвитку soft skills (командної праці-кооперації) у дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти сприятиме успішному та ефективному здійсненню поставлених завдань.

У зв'язку з цим розроблено та апробовано діагностувальну й експериментальну методики розвитку soft skills дітей старшого дошкільного віку; навчально-методичний супровід процесу розвитку soft skills (до командної праці) дітей старшого дошкільного віку (система вправ, ситуацій, ігор, інструменти розвитку навичок командної роботи; соціоігрові методи організації дітей, спортивний тимбілдинг) щодо формування умінь дітей до командної праці,

завдання для самостійної роботи, критерії оцінювання, глосарій тощо; розроблено тренінг «Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку soft skills дітей старшого дошкільного віку» та «Основи використання технології тимбілдинг у ЗДО як складової частини успішної реалізації педагогіки емпайрменту (натхнення та мотивації до дії)»; упроваджено у діяльність закладів дошкільної освіти педагогічні умови та діагностувальну методику розвитку м'яких командної праці навичок у дітей старшого дошкільного віку. Розроблено практичний порадник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та вихователів «Командна робота: як допомогти дошкільникам набутти м'яких навичок», складений за матеріалами кваліфікаційної (магістерської) роботи.

Висновки. Важливим засобом формування у старших дошкільників початків колективістських взаємин є організація спільної діяльності. Залучення дитини до спільної діяльності разом із ровесниками допомагає відчутти й зрозуміти необхідність виконання загальноприйнятих норм та правил взаємодії, сприяє формуванню вмінь підпорядковувати свої особисті цілі й наміри груповим заради успіху загальної справи.

Аналіз сучасного стану проблеми дав змогу встановити, що окреслені педагогічні умови, критерії та показники є об'єктивними, повними та логічно систематизованими, оскільки ґрунтуються на досліджуваній проблемі та розкривають основний зміст вихідного поняття.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у висвітленні результатів формувального етапу експерименту щодо ефективності розвитку soft skills командної праці дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 20.09.2021)
2. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль «Мандрівець», 2017. 256 с.
3. Мороз-Рекотова Л.В. Формування професійно-комунікативної культури майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Мороз-Рекотова Леся Вікторівна; Бердян. держ. пед. ун-т. Бердянськ, 2020. 20 с.
4. Програма освітнього альянсу «Партнерство з навчання у XXI столітті». URL: <https://osvitoria.media/experience/rozvyvayemo-navychky-4k-kreatyvniest-krytychne-myslennya-komunikatsiyu-ta-komandnu-pratsyu/> (дата звернення: 07.04.2021).

5. Специфіка формування взаємин між дітьми дошкільного віку. URL: <https://vseosvita.ua/library/specifika-formuvanna-vzaemin-miz-ditmi-doskilnogo-viku-200599.html> (дата звернення: 07.02.2021).
6. Mitchell G. Essential soft skills for success in the 21st century workforce as perceived by Alabama business/marketing educators. URL: http://etd.auburn.edu/bitstream/handle/10415/1441/Mitchell_Geana_57.pdf (дата звернення: 07.08.2021).
7. Robles M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace // Business Communication Quarterly. 2012. № 75(4). P. 453-465.
8. What is team building? Тимблдинг. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3> (дата звернення: 07.11.2021).

REFERENCES:

1. Bazovyi komponent doshkilnoji osvity. [Basic component of preschool education]. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (data zvernennja 20.09.2021). [in Ukraine]
2. Bilan O.I. Prohrama rozvytku dytyny doshkilnogo viku «Ukrajinsjke doshkillja». [Ukrainian Preschool Child Development Program]. Ternopil «Mandrivets», 2017. 256 p. [in Ukraine]
3. Moroz-Rekotova L.V. Formuvannia profesiino-komunikatyvnoi kultury maibutnix vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv [Formation of professional and communicative culture of future educators of preschool educational institutions]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Moroz-Rekotova Lesia Viktorivna; Berdian. derzh. ped. un-t. Berdiansk, 2020. 20 s. [in Ukraine]
4. Prohrama osvitnoho aliansu «Partnerstvo z navchannia u XXI stolitti» [Program of the educational alliance «Partnership for Learning in the XXI century»]. URL: <https://osvitoria.media/experience/rozvyvayemo-navychky-4k-kreatyvnyist-krytychne-myslennya-komunikatsiyu-ta-komandnu-pratsyu/> (data zvernennia: 07.04.2021) [in Ukraine]
5. Spetsyfika formuvannia vzaiemyn mizh ditmy doshkilnogo viku [The specifics of the formation of relationships between preschool children]. URL: <https://vseosvita.ua/library/specifika-formuvanna-vzaemin-miz-ditmi-doskilnogo-viku-200599.html> (data zvernennia: 07.02.2021). [in English]
6. Mitchell G. Essential soft skills for success in the 21st century workforce as perceived by Alabama business/marketing educators. URL: http://etd.auburn.edu/bitstream/handle/10415/1441/Mitchell_Geana_57.pdf (data zvernennia: 07.08.2021) [in English]
7. Robles M. Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace // Business Communication Quarterly. 2012. № 75(4). P. 453-465. [in English]
8. What is team building? Тymbildynh. [Teambuilding]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%B1%D1%96%D0%BB%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B3> (data zvernennia: 07.11.2021). [in English]